

LEKTORI VÉLEMÉNY

SZABÓ ISTVÁN MIHÁLY R. TAG „MAGYAR ŐSTÖRTÉ- NETTUDOMÁNY: KRITIKAI AMBÍCIÓK SZAKTUDOMÁNYI ALAPISMERETEK NÉLKÜL; VÁLASZ SIMON ZSOLTNAK IS” CÍMŰ ÍRÁSÁRÓL

Honti László

az MTA levelező tagja, a nyelvtudomány doktora
professzor, Udinei Egyetem (Olaszország)
tudományos tanácsadó, MTA Nyelvtudományi Intézet

Az írásmű e szerzőnek a *Magyar Tudomány* 2005/9. számában megjelent *A magyar nép eredete. Az uráli népek eurázsiai-amerikai őstörténete* című könyvéről Simon Zsolt által írott recenzióra kíván reagálni. Simon Zsolt kritikai megjegyzései közül én csak azokra voltam tekintettel a recenzió olvasásakor, amelyeket saját szakmai ismereteim alapján meg tudok ítélni, tehát kizárólag a nyelvészetiekre. Szabó István Mihály azonban az általa valóban művelt tudományterületől teljesen idegen diszciplínában, esetünkben a történeti-összehasonlító nyelvtudományban, közelebbről az uralisztikában is kompetensnek véli magát. Hogy mennyire távol van ettől, azt dióhéjban ugyan, de hitelesen érzékelteti Simon Zsolt bírálata. E tények ismeretében igazán kíváncsi lennék arra, miként vélekedne Szabó István Mihály, ha egy nyelvész, egy jogász vagy éppen egy gépészmérnök tartana igényt arra, hogy a mikrobiológiával kapcsolatos téveszméit a tényleges szakemberek hódolatteljes elismeréssel fogadják...

A bírált könyv címe sajnos alapjaiban el van hibázva, mert a magyar nyelv eredetéről is nyilatkozik, márpedig a történeti tudományokban valamennyire is járatos személy tudni szokta, hogy a nép és a nyelv története

nem azonos, bár a kettő természetesen szorosan összekapcsolódik, ám nem mindig szétválaszthatatlanul. Példaként megemlíthetem, hogy van néhány nem angolszász hátterű ország, amelyek hivatalos nyelve az angol (is), lakosainak egy része anyanyelveként beszél az angol valamelyik változatát, de aligha lehetne pl. az angol anyanyelvű indiaiak vagy afrikaiak kedvéért azok népének történelmét az angol nép történelmének részeként kezelni.

Idézek Szabó István Mihály válaszából, hogy megpróbáljam szemléltetni a nyelvtörténetről kialakított, igencsak eredeti felfogását: „A történeti nyelvtudomány a nyelvek hosszúlejárátú [helyesen: hosszú lejárátú], évezredekken át elhúzódó evolúcióját tanulmányozza. Ez a fejlődési út, már első megközelítésben is, elválaszthatatlannak minősíthető a magát verbális úton mindjobban megértetni szándékozó emberben, a nyelvkészség alapjául szolgáló és utódgenerációkon át megszakítatlan folyamatos-sággal kiépülő új, sajátos biokémiai anyagcsereutaktól, ezek lokalizációját biztosító biológiai struktúrák szerveződésétől és tartós genetikai stabilizálódásától.” Amennyire én tájékozott vagyok a saját területemen, tanult nyelvészek még nem kísérleteztek olyan

féle magyarázatokkal, hogy nyelvtörténeti események, pl. a hangváltozások, a morfológiai fejlődések, a mondattani struktúrák „sajátos biokémiai anyagcsereutaktól”, „biológiai struktúrák szerveződésétől és tartós genetikai stabilizálódásától” indítva jöttek volna létre; ez a legnagyobb jóindulattal is legfeljebb a science fiction világába lenne sorolható.

Simon okkal hivatkozott a délibábos nyelvészkedők tevékenységét bíráló tengernyi szakirodalomból pl. Rédei Károly könyvére, amely egyebek közt Sadovszky zöldsegeit is elutasítja. Mivel Rédei udvarias, elnéző hangnemben írta le, amit okkal meglehetett volna kíméletlen őszinteséggel is, Szabó István Mihály (szándékosan?) félreértette, mondván: „Rédei cáfolata nem volt éppen alapos, de sokkal inkább ellentmondó” – ezzel szerzőnk sokadik alkalommal saját nyelvtudományi kompetenciáját kívánta kinyilvánítani.

Szabó István Mihály a hozzá hasonló ka-liberű nyelvészkedők hagyományaihoz hűen igen nagyvonalú a tények kezelésekor, ami egyebek közt abban is megnyilvánul, hogy „északi”, „északeurópai” (helyesen: észak-európai) nyelvészek szerinte megrengették a hagyományos uralisztika alapjait és eredményeit; egészen véletlenül kellőképpen tájékozott vagyok abban a tekintetben, kikről is lehet szó: nos, ezen északi csodabogár-tenyésztők csak Finnországban és Észtországban fejtik ki mániákus közszerelés közepette a szakmai körökben általános derültséget kiváltó ténykedésüket, tehát nem az *északi* vagy az *északeurópai* kutatókról van szó.

Alig valamivel értheték egyet a szerző megnyilvánulásai közül. Ilyen ritkaság a válasz gyanánt papíra vetett írás 7. pontjának címe: „A nemzeti tudat ápolása és fejlesztése a Magyar Tudományos Akadémiának is kötelessége”. Igen, de ennek természetesen az is része, hogy ne hamis nemzeti tudatot ápoljon és fejlesszen az MTA, hanem hiteles, tudományos eredményekre alapozva tegye

meg azt, s ennek az is része, hogy a szellemi hagyizást folytatók „felfedezéseinek” olykor-olykor szenteljen egy-egy röpke kritikái észrevétel. Csak olykor-olykor és megvágatva, hiszen pl. a Badiny-Jós- és Bobula Ida-féle nevetséges éretlenkedések számára túlzottan nagy megtiszteltetés lenne (ill. lett volna), ha valaki pl. a *Magyar Tudomány* hasábjain foglalkozna (ill. foglalkozott volna) velük. Szabó István Mihály nézetei csak azért szolgálhattak rá erre igen rövid formában, mert egy általa ténylegesen ismert és művelt tudományágnak nyilván elismert szakembere, s így alkalmas arra, hogy a nyelvtudományban vagy bármiféle más tudományágban járatlan, érdeklődő nagyközönséget megtevéssze. Úgy látom, Szabó István Mihály szerint is csak rossz magyar lehet az, aki a magyar nyelvvel nyelvtudományi módszerekkel és alapossággal foglalkozik. Ez a fajta mentalitás régóta ismert, semmi meglepő sincs tehát benne, de nyilvánvalóan nem a tudomány tartozéka.

Éppen abból kiindulva, hogy Szabó István Mihály egy bizonyos tudományág aktív művelője, felajánlom, hogy szakirodalmat bocsátok a rendelkezésére a szerkesztőségen keresztül a Kalevi Wiik, Ago Künnap és Pusztay János által előadottak kritikájából; feltéve persze, hogy becsüli saját nézeteit annyira, hogy az azoknak alapjául szolgáló „elméletek” szaktudományi értékelésére is figyelmet fordítson.

Szabó István Mihály recenezense, Simon Zsolt „önelégült stílusáról” ír: Nos, én ezt csak a „válaszról” mondhatom el. Egyébként is stílusa folytán a szöveg nem a *Magyar Tudományba* való, hanem a *Magyar Narancsba*, a *Magyar Fórumba* vagy a *Turánba* illik. Ha már a stílus kérdését is előhoztam, szóvá teszem, hogy Simon Zsolt okkal kifogásolta Szabó István Mihály könyvbéli fogalmazásmódját, tudálekoskodó terminológiáját. Továbbá: ha lektora és munkájához értő szerkesztője lett volna a könyvnek, akkor nem maradhattak volna a bibliográfiában

írás hibák, következetlenségek és szövegében helyesírási hibák (a „válasz” sem szűkölködik ez utóbbiakban). Úgy vélem, ha valaki becsüli anyanyelvét, főleg pedig ha tudományos kutató, arra is ügyel (vagy legalábbis ügyelnie kellene), hogy világosan és szakszerűen fogalmazza, a helyesírási szabályok ismeretében bocsássa a nyilvánosság elé írásait.

A „válasz” tehát szerintem tudományos folyóiratban nem közölhető, de mivel a szerző nyilván időt és fáradságot nem kímélve, jobb ügyhöz méltó buzgalommal, „ambícióval” alkotta meg ezt is, a fentebb említett kiadványok valamelyikének kellene átadni, ott nyilván kitörő lelkesedéssel fogadnák és tennék közkinccsé.

